

Priatelia Zeme-CEPA v polčase štrukturálnej reformy

Banská Bystrica, 26.02.2021: Združenie Priatelia Zeme-CEPA pripravili v uplynulých dvoch rokoch návrh dôležitej štrukturálnej reformy. Má zvýšiť šance na dôslednú dekarbonizáciu Slovenska. Návrh vzbudil značný záujem. Združeniu sa ho podarilo presadiť do dôležitých vládnych strategických dokumentov a začína sa premietiť aj do programovania eurofondov na roky 2021 – 2027.

Návrh sa zameriava na vybudovanie novej infraštruktúry pre plánovanie a koordináciu udržateľnej regionálnej energetiky. Jej potrebu opiera združenie o tri na seba naviazané logické argumenty.

Prvým je vedecký konsenzus o tom, že zmena klímy už vážne ohrozuje budúcnosť ľudskej spoločnosti. Z tohto poznania vyplýva, že stabilizácia klímy by sa mala stať prierezovou politickou prioritou, nadradenou nad iné priority, napríklad sektorové alebo krátkodobé. Druhým sú dôkazy o tom, že spaľovanie fosílnych energetických zdrojov je dominantnou príčinou zrýchľujúceho sa otepľovania a zmeny klímy, z čoho vyplýva potreba čo najrýchlejšie dosiahnuť uhlíkovú neutralitu. Tretím argumentom je fakt, že k uhlíkovej neutralite sa nedá dospieť živelným vývojom a bez kapacít schopných systematicky koordinovať dekarbonizáciu regiónov.

Preto, ak má Slovensko do roku 2050 splniť svoj klimatický záväzok SR a stať sa uhlíkovo neutrálnou, musí čím skôr vybudovať primerané kapacity, ktoré tento záväzok vo všetkých regiónoch premietnu do reálnej praxe.

Kľúčovým prvkom navrhovanej infraštruktúry sú tzv. regionálne centrá udržateľnej energetiky (RCUE). Ide o nové kapacity samospráv, ktorých úlohou bude koordinácia dôslednej dekarbonizácie regiónov. Mali by vzniknúť od roku 2024 z podpory eurofondov. Návrh na vytvorenie RCUE sa už dostal do záväzného Národného energetického a klimatického plánu SR do roku 2030 a je zakotvený aj v pracovnej verzii Partnerskej dohody, ktorá vymedzuje rámec pre využitie eurofondov v aktuálnom programovom období.

Aby RCUE boli od začiatku plne funkčné, je potrebné vytvoriť pre ne vhodný administratívny rámec, prijať jednotné metodické postupy, zabezpečiť kvalitné riadenie a pripraviť dostatok kvalifikovaných odborníkov. Tieto podmienky musia byť splnené do vzniku RCUE. Podľa Priateľov Zeme-CEPA by sa na tento účel mohli využiť buď zdroje z Fondu obnovy a odolnosti alebo nevyčerpané eurofondy z predchádzajúceho obdobia.

Potrebu posilňovať regionálne kapacity zdôrazňuje aj Európska komisia, ktorá povzbudzuje Slovensko, aby na tento účel neváhalo vyčleniť primerané zdroje. Rezort hospodárstva už vypracoval zaujímavú kvantifikáciu potenciálnych prínosov RCUE z hľadiska úspor financií a energie. A rastie aj dopyt regiónov po odborných kapacitách pre rozvoj udržateľnej energetiky. Viaceré vstupné správy k integrovaným investičným stratégiám, ktoré definujú priority pre eurofondy na regionálnej úrovni, už obsahujú požiadavky na budovanie kapacít pre rozvoj dekarbonizovanej energetiky alebo priamo na zriadenie a činnosť RCUE.

Návrh infraštruktúry pre energetické plánovanie v regiónoch je jedným z praktických výstupov dvojročného projektu „Od energetickej závislosti k sebestačnosti: tvorba udržateľnej energetickej

politiky vo vidieckych regiónoch“. Tento projekt bol financovaný z ESF prostredníctvom OP EVS a realizovalo ho združenie Priatelia Zeme-CEPA.

Vďaka projektu vznikol odborný tím, ktorý pripravil nové metodické postupy pre kvantifikáciu energetických úspor v budovách a v doprave, výpočet udržateľného energetického potenciálu biomasy, slnka, vetra a tepelných čerpadiel, kvantifikáciu emisií aj úniku peňazí z regiónov cez neefektívnu energetiku. Tieto metodiky združenie otestovalo počas prípravy pilotných nízkouhlíkových stratégií v okresoch Kežmarok, Rimavská Sobota a Rožňava, pričom dospelo k zaujímavým zisteniam a záverom. Súčasťou projektu bolo aj viacero prieskumov a boli analyzované predpoklady a pripravenosť regiónov k systematickému energetickému plánovaniu. Výstupy projektu tak tvoria užitočné podklady aj pre prípravu podmienok pre vznik RCUE.

Tento projekt, ktorý dnes končí, svedčí o nezanedbateľnej pridanej hodnote aktívnej účasti verejnosti na skvalitňovaní verejnej politiky. Podľa Priateľov Zeme-CEPA koniec projektu neovplyvní ich odhodlanie dotiahnuť navrhnutú reformu až do úspešnej praxe. Je pre nich iba prechodom do novej etapy tohto behu na dlhé trate, na konci ktorej by v regiónoch mohli byť nové kapacity schopné doviest' ich k energetickej sebestačnosti a uhlíkovej neutralite.

Kontakt:

Priatelia Zeme-CEPA, o.z.

Mgr. Michaela Farkašovská, koordinátorka aktivít (0908 736 955)

Tlačová správa je súčasťou projektu „Od energetickej závislosti k sebestačnosti: tvorba udržateľnej energetickej politiky vo vidieckych regiónoch“, ktorý je financovaný z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom OP Efektívna verejná správa.

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond